T083 TKL 1 (25) 1509 Luận Đại Trí Độ 6.Giải Thích Cùng Đại Tỳ Kheo Tăng

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

6-GIAÛI THÍCH CUØNG ÑAÏI TYØ-KHEO TAÊNG

KINH: Cuøng vôùi chuùng Ñaïi Tyø-kheo Taêng LUAÄN: "Cuøng" laø cuøng moät choã, cuøng moät thôøi, cuøng moät taâm, cuøng moät giôùi, cuøng moät söï thaáy (kieán), cuøng moät ñaïo, cuøng moät giaûi thoaùt, aáy goïi laø "Cuøng". "Ma-ha" laø Lôùn (ñaïi) hoaëc Nhieàu, hoaëc Hôn. Vì sao goïi laø"Lôùn"? Nghóa laø ôû treân taát caû moïi ngöôøi, laø ñaõ döùt heát moïi chöôùng ngaïi, laø ñöôïc Thieân vöông, ñaïi nhaân cung kính, aáy goïi laø Lôùn. Vì sao goïi laø "Nhieàu"? Soá ñeán naêm möôi ngaøn neân goïi laø Nhieàu. Sao goïi laø "Hôn"? Nghóa laø coù theå phaù heát luaän nghò cuûa chín möôi saùu phaùi ngoaïi ñaïo, neân goïi laø Hôn. Vì sao goïi laø "Tyø-kheo"? Tyø-kheo coøn goïi laø Khaát só, vì nuoâi soáng mình moät caùch trong saïch neân goïi laø Khaát só. Nhö trong kinh noùi: Xaù-lôïi- phaát vaøo thaønh khaát thöïc, ñöôïc roài höôùng vaøo vaùch ngoài aên. Luùc aáy coù nöõ Phaïm-chí teân laø Tònh Muïc ñi ñeán, thaáy Xaù-lôïi-phaát, hoûi: - Sa-moân, oâng aên phaûi khoâng? Ñaùp: Phaûi, toâi aên. - OÂng laø Sa-moân cuoái mieäng xuoáng maø aên phaûi khoâng? - Khoâng phaûi. - Ngöûa mieäng leân maø aên phaûi khoâng? - Khoâng phaûi. - OÂng vuoâng mieäng maø aên phaûi khoâng? - Khoâng phaûi. - OÂng quay mieäng theo boán phía maø aên phaûi khoâng? - Khoâng phaûi. Tònh muïc noùi: "Caùch aên coù boán, toâi hoûi oâng, oâng ñeàu traû lôøi khoâng phaûi; toâi khoâng hieåu, xin oâng haõy noùi cho". - Coù ngöôøi xuaát gia maø nuoâi soáng mình moät caùch baát tònh nhö hoøa hieäp thuoác men, gieo luùa, troàng caây v.v... aáy goïi laø cuùi mieäng xuoáng maø aên. - Coù ngöôøi xuaát gia maø nuoâi soáng mình moät caùch baát tònh nhö xem tinh tuù, trôøi traêng, ñoaùn gioù möa, saám seùt v.v... aáy goïi laø ngöûa mieäng maø aên. - Coù ngöôøi xuaát gia maø nuoâi soáng mình moät caùch baát tònh nhö dua vaïy theo cöôøng haøo theá löïc, thoâng söù boán phöông, noùi lôøi xaûo traù ñeå caàu ñöôïc nhieàu v.v... aáy goïi laø vuoâng mieäng maø aên. - Coù ngöôøi xuaát gia maø nuoâi soáng mình moät caùch baát tònh nhö hoïc caùc chuù thuaät, boùi toaùn toát xaáu v.v... aáy goïi laø quay mieäng theo boán phía maø aên. - Naøy coâ, toâi khoâng rôi vaøo boán caùch aên baát tònh ñoù. Toâi theo pheùp

khaát thöïc thanh tònh maø nuoâi soáng mình. Luùc aáy Tònh Muïc nghe noùi moät caùch thanh tònh nhö vaäy, sanh taâm hoan hyû tín giaûi. Xaù-lôïi-phaát nhaân ñoù noùi phaùp cho nghe vaø coâ ta chöùng ñöôïc ñaïo quaû Tu-ñaø-hoaøn. Thanh tònh khaát thöïc ñeå nuoâi soáng mình nhö vaäy, neân goïi laø Khaát só. Laïi nöõa, "Tyø" coù nghóa laø phaù, "Kheo" coù nghóa laø phieàn naõo. Phaù ñöôïc phieàn naõo neân goïi laø Tyø-kheo. Laïi nöõa, ngöôøi xuaát gia goïi laø Tyø-kheo, cuõng nhö ngöôøi Hoà, Haùn, Khöông, Loã ñeàu coù danh töï rieâng. Laïi nöõa, khi thoï giôùi töï noùi: "Toâi laø ... Tyø-kheo, suoát ñôøi giöõ giôùi" neân goïi laø Tyø-kheo. Laïi nöõa, "Tyø" coù nghóa laøm cho sôï, "Kheo" coù nghóa laø coù theå, laø coù theå laøm cho Ma vöông

vaø Ma daân sôï. Ñöông khi xuaát gia, caïo toùc, maëc phaùp y, thuï giôùi, laø luùc laøm cho Ma sôï. Vì sao sôï? Ma vöông noùi: “Ngöôøi aáy aét ñöôïc vaøo Nieát-baøn”. Nhö Phaät noùi: “Ngöôøi naøo coù theå caïo ñaàu, maëc phaùp y, nhaát taâm thuï giôùi, ngöôøi aáy daàn daàn döùt kieát söû, lìa khoå maø vaøo Nieát-baøn”. Sao goïi laø Taêng giaø? “Taêng giaø” Taàn dòch laø “Chuùng”. Nhieàu Tyø- kheo hoøa hôïp moät choã, goïi laø Taêng giaø. Nhö caùc caây lôùn tuï laïi raäm raïp goïi laø röøng, moãi moät caây khoâng phaûi laø röøng, tröø moãi moät caây ra cuõng khoâng laø röøng. Nhö vaäy moãi moät Tyø-kheo khoâng goïi laø Taêng, tröø moãi moät Tyø-kheo ra cuõng khoâng laø Taêng. Caùc Tyø-kheo hoøa hôïp laïi môùi goïi laø Taêng. Taêng coù boán haïng: Taêng bieát xaáu hoå, Taêng khoâng bieát xaáu hoå, Taêng nhö deâ caâm, Taêng chôn thaät. - Sao goïi laø Taêng bieát xaáu hoå? Trì giôùi khoâng phaù giôùi, thaân mieäng thanh tònh, coù theå phaân bieät toát xaáu, chöa ñaéc ñaïo, aáy goïi laø Taêng bieát xaáu hoå. - Sao goïi laø Taêng khoâng bieát xaáu hoå? Phaù giôùi, thaân mieäng khoâng thanh tònh, khoâng vieäc aùc naøo khoâng laøm, aáy goïi laø Taêng khoâng bieát xaáu hoå. - Sao goïi laø Taêng nhö deâ caâm? Tuy khoâng phaù giôùi, nhöng ñoän caên khoâng trí tueä, khoâng phaân bieät ñöôïc toát xaáu, khoâng bieát phaïm khinh phaïm troïng, khoâng bieát coù toäi khoâng toäi. Neáu coù vieäc Taêng, hai ngöôøi cuøng caõi, thôøi khoâng theå quyeát ñoaùn, im laëng khoâng noùi. Ví nhö deâ traéng, cho ñeán bò ngöôøi ta ñem gieát, cuõng khoâng theå la leân moät tieáng, aáy goïi laø Taêng deâ caâm. - Sao goïi laø Taêng chôn thaät? Hoaëc baäc Höõu hoïc, hoaëc baäc Voâ hoïc, truï trong boán quaû, thöôøng haønh ñaïo töù höôùng, aáy goïi laø Taêng chôn thaät. Trong ñaây, hai haïng Taêng coù theå cuøng chung baïch nhaát Yeát-ma, nhö Yeát-ma thuyeát giôùi, thoï tueá; caùc vieäc ñeàu ñöôïc pheùp laøm. Trong ñoù thieät

Thanh-vaên Taêng coù saùu ngaøn naêm traêm. Boà-taùt Taêng coù hai haïng laø Taêng coù bieát xaáu hoå vaø Taêng chôn thieät; coøn Thanh-vaên Taêng coù moät haïng laø Taêng chôn thieät, vì ñaây laø thieät Taêng. Caùc haïng khaùc ñeàu goïi laø Taêng. Do ñoù neân goïi laø Tyø-kheo Taêng. KINH: Moät phaàn naêm ngaøn trong soá lôùn. LUAÄN: Sao goïi laø soá lôùn? Ít taêng leân ít giaûm xuoáng, aáy goïi laø soá lôùn. Sao goïi laø moät phaàn? Laø trong soá ñaïi chuùng ñoâng ñaûo chæ laáy moät phaàn, aáy goïi laø phaàn. Caùc Tyø-kheo aáy töø trong ñaïi chuùng ngaøn vaïn ngöôøi keå laáy moät phaàn naêm ngaøn ngöôøi. Do ñoù neân goïi laø moät phaàn naêm ngaøn trong soá lôùn. KINH: Ñeàu laø A-la-haùn. LUAÄN: Sao goïi laøA-la-haùn? “A-la” coù nghóa laø giaëc, “Haùn” coù nghóa laø phaù. Phaù heát thaûy giaëc phieàn naõo, aáy goïi laø A-la-haùn. Laïi nöõa, A-la-haùn ñaõ döùt saïch heát caùc laäu, neân ñaùng ñöôïc nhaân gian vaø chö Thieân cuùng döôøng. Laïi nöõa, “A” coù nghóa laø khoâng, “La-haùn” coù nghóa laø sanh. Nghóa laø khoâng coøn sanh laïi trong ñôøi sau, neân goïi laø A-la-haùn. KINH: Caùc laäu ñaõ heát. LUAÄN: Ba thöù laäu cuûa ba coõi ñaõ döùt saïch heát khoâng coøn, neân goïi laø “Caùc laäu ñaõ heát”. KINH: Khoâng coøn phieàn naõo. LUAÄN: Ñaõ ñoaïn tröø heát thaûy caùc doøng kieát söû, tham aùi, aùch, troùi, che laáp, buoäc v.v... neân noùi “khoâng coøn phieàn naõo”. KINH: Taâm ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn, tueä ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn. LUAÄN: Hoûi: Vì sao

noùi taâm ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn, tueä ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn? Ñaùp: Haøng ngoaïi ñaïo ly duïc, taâm chæ ñöôïc giaûi thoaùt ôû moät xöù, moät ñaïo, chaúng phaûi ñöôïc giaûi thoaùt heát thaûy phaùp chöôùng ngaïi. Vì vaäy, A- la-haùn goïi laø "Taâm ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn, tueä ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn". Laïi nöõa, caùc A-la-haùn ôû trong hai ñaïo taâm ñöôïc giaûi thoaùt laø Kieán ñeá ñaïo vaø Tö duy ñaïo; vì theá neân goïi laø taâm ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn. Hoïc nhaân taâm tuy ñöôïc giaûi thoaùt maø chaúng phaûi giaûi thoaùt hoaøn toaøn. Vì sao? Vì coøn kieát söû dö taøn. Laïi nöõa, caùc ngoaïi ñaïo, khoâng ñaày ñuû phaùp trôï ñaïo, hoaëc laøm moät vieäc coâng ñöùc, hoaëc laøm hai vieäc coâng ñöùc maø caàu ñaïo, taát khoâng caàu ñöôïc. Nhö ngöôøi chæ boá thí ñeå caàu thanh tònh, nhö ngöôøi teá trôøi noùi laø coù theå thoaùt khoûi öu naõo, suy ñoài, coù theå sanh trong quoác ñoä thöôøng laïc, cuõng laïi noùi trong taùm thanh tònh ñaïo laø: 1. Töï giaùc

2. Nghe 3. Ñoïc kinh 4. Sôï noãi khoå beân trong 5. Sôï noãi khoå cuûa chuùng sanh lôùn 6. Sôï noãi khoå cuûa ngöôøi, trôøi 7. Ñöôïc thaày hay 8. Boá thí. Chæ noùi ñieàu thöù taùm laø thanh tònh ñaïo. Laïi nöõa, coù ngoaïi ñaïo chæ boá thí, trì giôùi cho laø thanh tònh; coù ngöôøi chæ boá thí, caàu trí tueä cho laø thanh tònh. Caùc trôï ñaïo nhö vaäy khoâng ñaày ñuû, hoaëc khoâng coâng ñöùc, hoaëc ít coâng ñöùc cho laø thanh tònh. Ngöôøi aáy tuy töø moät xöù taâm ñöôïc giaûi thoaùt, khoâng goïi laø giaûi thoaùt hoaøn toaøn, vì Nieát-baøn ñaïo khoâng ñaày ñuû, nhö keä noùi: "Ngöôøi khoâng coâng ñöùc khoâng theå qua, Bieån caû cuûa sanh, giaø, beänh, cheát, Ngöôøi ít coâng ñöùc cuõng khoâng qua, Haønh troïn veïn ñaïo cuûa Phaät thuyeát". ÔÛ ñaây neân noùi ñeán Kinh Tu-baït-ñaø Phaïm-chí (Subharabrahma - Caørisutra): Tu-baït-ñaø Phaïm-chí moät traêm hai möôi tuoåi ñöôïc naêm thöù thaàn thoâng, ôû beân ao A-ma-baït-ñaït-ña. Ñeâm noï, Phaïm-chí moäng thaáy moät ngöôøi maát maét, loõa hình, ñöùng trong boùng toái, maët trôøi rôùt, ñaát vôõ, nöôùc bieån caû khoâ, gioù lôùn noåi leân thoåi nuùi Tu-di vôõ tan. Thöùc daäy sôï haõi, oâng ta suy nghó: "Côù sao nhö vaäy, maïng ta saép heát, hay chuùa teå trôøi ñaát saép ñoïa?" Do döï khoâng roõ vì sao laïi thaáy coù aùc moäng aáy. Coù vò trôøi laø thieän tri thöùc, baïn töø ñôøi tröôùc, töø treân trôøi xuoáng noùi vôùi Tu-baït-ñaø: "OÂng ñöøng sôï haõi, coù moät baäc Nhaát thieát trí goïi laø Phaät, nöûa cuoái ñeâm seõ vaøo Voâ-dö Nieát-baøn, neân oâng moäng thaáy nhö theá chôù khoâng phaûi vì baûn thaân cuûa oâng ñaâu". Saùng hoâm sau, Tu-baït-ñaø ñi ñeán röøng caây trong vöôøn Caâu-di-na-kieät (Kusinayara) thaáy A-nan kinh haønh, noùi vôùi A-nan: "Toâi nghe noùi Thaày cuûa oâng thuyeát phaùp veà ñaïo Nieát-baøn môùi, vaøo nöûa ñeâm nay Ngaøi seõ vaøo Nieát-baøn, taâm toâi coù choã nghi, xin ñöôïc gaëp Phaät nhôø giaûi quyeát choã nghi cuûa toâi". A-nan noùi: "Thaân theå cuûa Theá Toân ñaõ suy yeáu quaù chöøng, neáu oâng ñeán hoûi, seõ laøm cho Theá Toân meät nhoïc theâm". Tu-baït-ñaø ba laàn caàu thænh, A-nan vaãn ñaùp moät lôøi. Phaät töø xa nghe ñöôïc, baûo A-nan: "Haõy ñeå cho Tu-baït-ñaø ñeán tröôùc Ta maø töï do naïn vaán. Ñaây laø laàn ñaøm ñaïo cuoái cuøng cuûa Ta vaø Tu-baït-ñaø laø ñeä töû ñaéc ñaïo sau choùt cuûa ta". Luùc aáy, Tu-baït-ñaø ñöôïc ñeán tröôùc Phaät, hoûi han Theá Toân xong, ngoài xuoáng moät beân, nghó nhö vaày: "Caùc ngoaïi ñaïo xaû boû aân aùi taøi baûo

maø xuaát gia, ñeàu khoâng ñaéc ñaïo, chæ moät mình Sa-moân Cuø-ñaøm ñaéc ñaïo". Nghó nhö vaäy xong, lieàn hoûi Phaät: "Luïc sö ngoaïi ñaïo ôû coõi Dieâm-phuø-ñeà

naøy ñeàu töï xöng ta laø ngöôøi Nhaát thieát trí, lôøi noùi aáy ñuùng khoâng?" Baáy giôø Theá Toân ñaùp laïi baèng keä: Ta môùi möôøi chín tuoåi, Xuaát gia hoïc Phaät ñaïo, Ta xuaát gia ñeán nay, Ñaõ qua naêm möôi naêm. Tònh giôùi, thieàn, trí, tueä, Ngoaïi ñaïo khoâng moät phaàn, Ít phaàn cuõng khoâng coù, Huoáng gì Nhaát thieát trí. Neáu khoâng coù Baùt chaùnh ñaïo, thì ôû ñoù khoâng coù ñaïo quaû thöù nhaát, thöù nhì, thöù ba, thöù tö. Neáu coù Baùt chaùnh ñaïo, thì ôû ñoù coù ñaïo quaû thöù nhaát, thöù nhì, thöù ba, thöù tö . Naøy Tu-baït-ñaø! Trong phaùp cuûa Ta ñaây coù Baùt chaùnh ñaïo neân ôû trong ñoù coù ñaïo quaû thöù nhaát, thöù nhì, thöù ba, thöù tö . Trong phaùp cuûa caùc ngoaïi ñaïo ñeàu khoâng, khoâng coù ñaïo, khoâng coù quaû, khoâng coù Sa-moân, Baø-la-moân. Ta, ôû giöõa ñaïi chuùng, thaät ñaõ caát leân tieáng roáng Sö töû nhö vaäy. Phaïm-chí Tu-baït-ñaø nghe phaùp aáy lieàn chöùng ñöôïc ñaïo quaû A-la- haùn, roài suy nghó: "Ta khoâng neân baùt Nieát-baøn sau Phaät". Suy nghó nhö vaäy xong, ôû tröôùc Phaät ngoài kieát giaø, töï duøng thaàn löïc, töø trong thaân xuaát ra löûa ñoát thaân maø thuû laáy dieät ñoä. Vì vaäy, Phaät noùi khoâng coù coâng ñöùc hay ít coâng ñöùc, laø phaùp trôï ñaïo khoâng ñaày ñuû, ñeàu khoâng ñoä thoaùt ñöôïc. Phaät Thuyeát ñuû heát thaûy coâng ñöùc, neân Ngaøi hay ñoä thoaùt ñöôïc caùc ñeä töû, nhö vò thaày thuoác nhoû (lang y) chæ duøng moät, hai thöù thuoác khoâng ñaày ñuû, neân khoâng theå chöõa laønh troïng beänh. Caùc thaày thuoác lôùn (gioûi) bieát ñuû caùc thöù thuoác neân coù theå chöõa laønh caùc beänh. Hoûi: Neáu xa lìa heát thaûy phieàn naõo trong tam giôùi, taâm ñöôïc giaûi thoaùt, sao Phaät noùi xa lìa nhieãm aùi thì taâm ñöôïc giaûi thoaùt? Ñaùp: AÙi coù söùc maïnh to lôùn, troùi buoäc, ñoùng kín taâm, cho neân noùi ñeán aùi maø khoâng noùi ñeán caùc phieàn naõo khaùc. AÙi döùt thì caùc phieàn naõo khaùc döùt. Laïi nöõa, neáu khi nghe ngöôøi ta noùi "vua ñeán" thì bieát chaéc chaén coù caùc keû tuøy tuøng. Nhieãm aùi cuõng nhö vaäy, nhö naém laáy ñaàu khaên thì caû caùi khaên ñeàu ñi theo. AÙi nhieãm cuõng nhö vaäy, heã aùi döùt thì bieát caùc phieàn naõo khaùc ñeàu döùt. Laïi nöõa, caùc kieát söû ñeàu thuoäc aùi vaø kieán. Phieàn naõo thuoäc aùi thì che ñaäy taâm; phieàn naõo thuoäc kieán thì che ñaäy tueä. Nhö vaäy, heã aùi xa lìa thì kieát söû thuoäc aùi cuõng xa lìa, ñöôïc taâm giaûi thoaùt; heã voâ minh xa lìa thì

kieát söû thuoäc kieán cuõng xa lìa, ñöôïc tueä giaûi thoaùt. Laïi nöõa, naêm ngaøn A-la-haùn naøy ñaõ ñöôïc phaùp baát thoaùi, ñöôïc voâ sanh trí, vì theá neân taâm ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn, tueä ñöôïc giaûi thoaùt hoaøn toaøn, vì khoâng bò thoái. Thoái phaùp A-la-haùn ñöôïc thôøi giaûi thoaùt, nhö Cuø-ñeà-ca v.v... tuy ñöôïc giaûi thoaùt song khoâng phaûi giaûi thoaùt hoaøn toaøn, vì coøn bò thoái phaùp. KINH: Taâm ñaõ ñieàu phuïc nhu nhuyeán. LUAÄN: Hoaëc ñöôïc cung kính cuùng döôøng, hoaëc bò saân haän maéng nhieác, ñaùnh ñaäp, taâm vaãn bình ñaúng, khoâng thay ñoåi; hoaëc gaëp traân baûo, hay ngoùi ñaù, taâm vaãn xem nhö nhau; hoaëc coù ngöôøi caàm dao caét chaët tay chaân, hay coù ngöôøi ñem Chieân ñaøn thoa thaân, taâm cuõng bình ñaúng, khoâng thay ñoåi. Laïi nöõa, vì ñaõ döùt heát coäi

goác daâm duïc, saân nhueá, kieâu maïn, nghi, kieán neân goïi laø taâm ñaõ ñöôïc ñieàu phuïc nhu nhuyeán. Laïi nöõa, caùc A-la-haùn aáy, ôû nôi duïc nhieãm maø khoâng nhieãm, ôû nôi ñaùng giaän maø khoâng giaän, ôû nôi si maø khoâng si, thuû hoä saùu caên, theá neân goïi laø taâm ñaõ ñöôïc ñieàu phuïc nhu nhuyeán, nhö keä noùi: Ngöôøi thuû hoä caùc caên, Nhö ngöïa toát kheùo daïy, Nhö vaäy, ngöôøi thaät trí, Ñöôïc chö thieân kính thò. Nhöõng keû phaøm nhaân khoâng hay thuû hoä saùu caên, khoâng döùt duïc, saân, maïn, si, nghi neân khoâng goïi laø ñieàu phuïc nhu nhuyeán. KINH: Ma-ha Na-giaø. LUAÄN: "Ma-ha" coù nghóa laø lôùn; "Na" nghóa laø khoâng; "Giaø" nghóa laø toäi. A-la-haùn ñaõ döùt heát caùc phieàn naõo, neân goïi laø ñaïi voâ toäi. Laïi nöõa, Na-giaø (Naga) hoaëc goïi laø Roàng, hoaëc goïi laø Voi. Naêm ngaøn A-la-haùn aáy laø baäc toái ñaïi löïc trong caùc haøng A-la-haùn, neân goïi laø nhö Roàng nhö Voi. Vì ñi trong nöôùc söùc Roàng lôùn nhaát, ñi treân ñaát thì söùc Voi maïnh nhaát. Laïi nöõa, nhö voi chuùa kheùo ñöôïc ñieàu trò, coù theå phaù ñaïi quaân, xoâng thaúng tôùi khoâng quay lui, khoâng sôï ñao gaäy, khoâng ngaïi nöôùc löûa, khoâng boû chaïy, khoâng thoái lui, ñeán cheát khoâng traùnh. Caùc A-la-haùn cuõng laïi nhö theá, do tu thieàn ñònh trí tueä, coù theå phaù deïp Ma quaân vaø caùc giaëc kieát söû, cho duø bò maéng chöûi, ñaùnh ñaäp, khoâng hoái khoâng giaän; giaø cheát hay nöôùc löûa, khoâng sôï khoâng ngaïi. Laïi nöõa, nhö ñaïi Long vöông, töø bieån caû bay leân buûa maây che khaép caû hö khoâng, phoùng ñieån chôùp saùng, chieáu saùng trôøi ñaát, tuoâng traän möa

lôùn, thaám nhuaàn muoân vaät. Caùc A-la-haùn cuõng laïi nhö theá, töø trong bieån caû thieàn ñònh trí tueä maø ra, giaêng buûa maây töø bi che khaép nhöõng caên cô ñaùng ñöôïc ñoä, hieän aùnh saùng lôùn vaø caùc thöù bieán hoùa, noùi phaùp thaät töôùng, möa vaøo taâm ñeä töû, laøm sanh khôûi thieän caên. KINH: Nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong. LUAÄN: Hoûi: Sao goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm", vaø sao goïi laø "ñaõ laøm xong"? Ñaùp: Ñaõ ñöôïc caùc thieän phaùp tín, giôùi, ñònh, xaû, v.v... neân goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm"; ñaõ ñöôïc caùc thieän phaùp trí tueä, tinh taán, giaûi thoaùt v.v... neân goïi laø "ñaõ laøm xong". Vì hai phaùp aáy ñaày ñuû neân goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong". Laïi nöõa, phieàn naõo goàm coù hai thöù: Moät thöù thuoäc aùi, moät thöù thuoäc kieán. Thöù phieàn naõo thuoäc aùi ñaõ döùt neân goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm"; thöù phieàn naõo thuoäc kieán ñaõ döùt neân goïi laø "ñaõ laøm xong". Laïi nöõa, saéc phaùp ñaõ kheùo thaáy roõ neân goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm"; voâ saéc phaùp ñaõ kheùo thaáy roõ neân goïi laø "ñaõ laøm xong". Ñoái hai phaùp khaû kieán baát khaû kieán, höõu ñoái voâ ñoái v.v... cuõng nhö theá. Laïi nöõa, döùt phaùp baát thieän vaø voâ kyù neân goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm"; phaùp thieän ñaõ tö duy neân goïi laø "ñaõ laøm xong". Vaên tueä, tö tueä thaønh töïu neân goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm"; tu tueä thaønh töïu neân goïi laø" ñaõ laøm xong". Nhöõng loaïi ba phaùp cuõng nhö theá. Laïi nöõa, ñöôïc Noaõn phaùp, Ñaûnh phaùp, Nhaãn phaùp, Theá ñeä nhaát phaùp neân goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm"; ñöôïc caùc thieän caên voâ laäu veà Khoå phaùp nhaãn v.v... neân goïi laø "ñaõ laøm xong". Ñöôïc Kieán ñeá ñaïo goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm"; ñöôïc Tö duy ñaïo goïi laø "ñaõ laøm xong". Ñöôïc Hoïc ñaïo goïi laø "nhöõng gì phaûi laøm";

ñöôïc Voâ hoïc ñaïo goïi laø “ñaõ laøm xong”. Ñöôïc taâm giaûi thoaùt goïi laø “nhöõng gì phaûi laøm”; ñöôïc tueä giaûi thoaùt goïi laø “ñaõ laøm xong”. Laäu taän neân goïi laø “nhöõng gì phaûi laøm”; ñöôïc coïng giaûi thoaùt neân goïi laø “ñaõ laøm xong”. Tröø taát caû kieát söû neân goïi laø “nhöõng gì phaûi laøm”; ñöôïc phi thôøi giaûi thoaùt neân goïi laø “ñaõ laøm xong”. Töï lôïi ích xong neân goïi laø “nhöõng gì phaûi laøm”; laøm lôïi ích ngöôøi khaùc neân goïi laø “ñaõ laøm xong”. Nghóa cuûa “Nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong” nhö vaäy, töï do giaûi thuyeát. KINH: Vöùt boû gaùnh vaø coù theå gaùnh. LUAÄN: Naêm uaån thoâ naëng thöôøng gaây khoå naõo goïi laø “gaùnh”, nhö Phaät ñaõ noùi: “Sao goïi laø gaùnh? Naêm uaån laø gaùnh naëng”. Caùc A-la-haùn ñaõ tröø boû gaùnh aáy neân noùi laø “vöùt boû gaùnh”. “Coù theå gaùnh” laø trong Phaät phaùp coù hai gaùnh: Moät laø töï lôïi, hai laø lôïi tha. Heát thaûy caùc laäu ñaõ saïch, ñöôïc caùc coâng ñöùc giaûi thoaùt, khoâng coøn phaûi hoái haän, aáy laø töï lôïi. Caùc coâng ñöùc tín, giôùi, xaû, ñònh, tueä coù theå ñem cho ngöôøi goïi laø lôïi tha. Caùc A-la-haùn aáy, coù theå gaùnh gaùnh cuûa mình, gaùnh cuûa ngöôøi, neân goïi laø “coù theå gaùnh”. Laïi nöõa, ví nhö traâu lôùn söùc maïnh, coù theå chôû naëng. Caùc A-la-haùn aáy cuõng nhö theá, ñöôïc voâ laäu caên, löïc, giaùc, ñaïo, coù theå gaùnh gaùnh Phaät phaùp ñaïi söï. Do ñoù neân caùc A-la-haùn goïi laø “coù theå gaùnh”. KINH: Ñaõ laøm ñöôïc lôïi mình. LUAÄN: Sao goïi laø lôïi mình, vaø sao goïi laø khoâng phaûi lôïi mình? Laøm caùc thieän phaùp aáy laø lôïi mình, laøm caùc ñieàu phi phaùp khaùc, aáy goïi laø khoâng phaûi lôïi mình. Laïi nöõa, caùc coâng ñöùc tín, giôùi, xaû, ñònh, tueä laø hôn heát thaûy taøi baûo, vì ñôøi naøy, ñôøi sau thöôøng ñöôïc vui, vì coù theå ñöa ñeán thaønh cam loà; vì ba nhaân duyeân ñoù neân goïi laø lôïi mình, nhö baøi keä trong phaåm Tín noùi: Ngöôøi coù ñöôïc tín, tueä, Laø taøi baûo baäc nhaát.

Caùc taøi lôïi ôû ñôøi, Khoâng baèng phaùp baûo aáy. Laïi nöõa, neáu ngöôøi ñôøi nay ñöôïc vui, ñôøi sau ñöôïc vui, vaø ñöôïc Nieát-baøn thöôøng vui, aáy laø lôïi mình. Ngoaøi ra khoâng phaûi lôïi mình, nhö keä noùi: Ñôøi bieát caùc thöù voâ ñaïo phaùp, Cuøng vôùi caàm thuù khoâng coù khaùc, Haõy caàu chaùnh trí vaø ñaïo phaùp, Ñöôïc thoaùt giaø cheát vaøo Nieát-baøn. Laïi nöõa, Baùt chaùnh ñaïo vaø Sa-moân quaû, aáy goïi laø caùc A-la-haùn lôïi mình. Naêm ngaøn A-la-haùn aáy ñöôïc ñaïo vaø quaû. Caû hai söï ñeàu ñöôïc neân goïi laø lôïi mình. KINH: Saïch heát caùc höõu, keát. LUAÄN: Coù ba thöù höõu: Duïc höõu, Saéc höõu, Voâ saéc höõu. Theá naøo laø Duïc höõu? Nhaân duyeân cuûa nghieäp vaø thuû heä thuoäc vaøo Duïc giôùi coù theå sanh ra ñôøi sau, ñaây cuõng laø nghieäp baùo; aáy goïi laø Duïc höõu. Saéc höõu, voâ saéc höõu cuõng nhö theá, aáy goïi laø “höõu”. “Keát heát” laø: keát coù chín thöù keát laø aùi keát, nhueá keát, maïn keát, si keát, nghi keát, kieán keát, thuû keát, xan keát, taät keát. Keát söû aáy döùt heát cuøng vôùi “höõu”, “höõu” aáy döùt heát cuøng vôùi keát söû. Vì vaäy neân goïi laø “höõu, keát heát”. Hoûi: Caùc A-la-haùn, veà keát söû thoâ thì ñaõ döùt heát vónh vieãn, vì ñaõ döùt heát phieàn naõo; coøn “höõu” thì chöa phaûi döùt heát. Vì sao? Vì A-la-haùn khi chöa dieät ñoä thì coøn coù caùc höõu nhaõn caên v.v… naêm aám, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi? Ñaùp: Khoâng quan ngaïi gì, aáy laø ôû trong quaû maø thuyeát nhaân. Nhö Phaät daïy khi cuùng thí ñoà aên thì seõ

ñöôïc naêm ñieàu: Soáng laâu, saéc ñeïp, söùc maïnh, an vui, bieän taøi. Ñoà aên khoâng phaûi bao giôø cuõng laøm cho ngöôøi ta coù ñöôïc naêm ñieàu aáy, vì coù ngöôøi ñöôïc aên uoáng nhieàu maø cheát, coù ngöôøi ñöôïc aên uoáng ít maøsoáng. Nhöng vì ñoà aên laø nhaân cuûa naêm ñieàu aáy, cho neân Phaät daïy thí ñoà aên seõ coù ñöôïc naêm ñieàu, nhö keä noùi: Khoâng aên thì chaéc cheát, Coù aên, cheát chöa ñònh, Cho neân Phaät thuyeát raèng: Cho aên, ñöôïc naêm ñieàu. Cuõng nhö ngöôøi aên naêm traêm caân vaøng roøng, vaøng khoâng theå aên, nhöng vaøng laø nhaân cuûa aên neân noùi aên vaøng. Phaät noùi: “Nöõ nhaân laø (caáu- ueá cuûa giôùi). Nöõ nhaân khoâng phaûi laø giôùi caáu, nhöng laø nhaân cuûa giôùi caáu, neân noùi nöõ nhaân laø giôùi caáu. Nhö ngöôøi töø choã cao rôi xuoáng chöa thaáu ñaát maø noùi ngöôøi aáy cheát. Nhö vaäy, caùc A-la-haùn do ñaõ saïch heát kieát söû, maø bieát “höõu” chaéc chaén seõ heát, noùi laø “höõu, keát heát”. KINH: Do chaùnh trí ñöôïc giaûi thoaùt. LUAÄN: Nhö ñeä töû cuûa Phaïm-chí Ma-kieän-ñeà ñem thaân oâng ñeå treân giöôøng, roài khieâng ñi giöõa thaønh thò choã nhieàu ngöôøi, vaø xöôùng leân: “Neáu ngöôøi coù maét chæ thaáy ñöôïc thaây cuûa Ma-kieän-ñeà, thì ngöôøi ñoù ñeàu ñöôïc ñaïo thanh tònh, huoáng laø ngöôøi leã baùi cuùng döôøng?” Coù nhieàu ngöôøi tin theo lôøi ñoù. Caùc Tyø-kheo nghe lôøi aáy baïch Phaät: “Baïch Theá Toân, vieäc aáy theá naøo?” Phaät noùi keä: Tieåu nhaân maét thaáy, caàu thanh tònh, Nhö vaäy khoâng trí, khoâng thaät ñaïo, Caùc keát, phieàn naõo ñaày trong taâm, Laøm sao maét thaáy, ñöôïc tònh ñaïo. Neáu coù maét thaáy ñöôïc thanh tònh, Caàn gì trí tueä vaø coâng ñöùc, Maét thaáy caàu tònh, khoâng vieäc aáy, Coâng ñöùc, trí tueä môùi laø tònh. Vì vaäy neân noùi “Do chaùnh trí ñöôïc giaûi thoaùt”. Hoûi: Caùc A-la-haùn, nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong, khoâng caàn caàu tieán nöõa, côù sao

thöôøng ôû beân Phaät, khoâng ñi nôi khaùc maø ñoä sanh? Ñaùp: Heát thaûy chuùng sanh trong möôøi phöông tuy ñeàu neân cuùng döôøng Phaät, nhöng A-la-haùn thoï aân Phaät naëng hôn neân cuùng döôøng gaáp boäi. Vì sao? Vì A-la-haùn aáy theo Phaät maø ñöôïc laõnh thoï voâ löôïng coâng ñöùc, bieát kieát söû ñaõ döùt, tín taâm caøng nhieàu, theá neân caùc ñaïi ñöùc A-la- haùn ôû beân Phaät laõnh thoï muøi vò an vui cuûa coâng ñöùc vaø cung kính cuùng döôøng baùo aân ñöùc Phaät; vì vaäy maø ôû beân Phaät. Caùc A-la-haùn vaây quanh Phaät thì Phaät ñöùc theâm toân quyù; nhö ngöôøi daân Phaïm-thieân vaây quanh vua Phaïm-thieân, nhö trôøi Ba-möôi-ba vaây quanh trôøi Thích-ñeà-hoaøn- nhôn. Nhö caùc quyû thaàn vaây quanh vua Tyø-sa-moân, nhö caùc Tieåu vöông ôû quanh Chuyeån luaân Thaùnh vöông, nhö ngöôøi beänh khi laønh ôû quanh ngöôøi thaøy thuoác gioûi. Nhö vaäy caùc A-la-haùn ôû hai beân Phaät, caùc A-la- haùn vaây quanh cuùng döôøng Phaät, neân Phaät ñöùc theâm toân nghieâm. Hoûi: Neáu caùc A-la-haùn, nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong, ñaõ ñöôïc lôïi mình khoâng caàn nghe phaùp, côù sao khi Phaät noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laïi cuøng vôùi naêm ngaøn A-la-haùn? Ñaùp: Caùc A-la-haùn tuy nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong, nhöng Phaät muoán ñem trí tueä thaäm thaâm ñeå thöû, nhö ñaõ thöû Xaù-lôïi-phaát. Nhö baøi keä trong A-kyø-ñaø-nan cuûa kinh Ba- la-dieân noùi: Caùc haïng ngöôøi höõu hoïc, Vaø caùc ngöôøi ñeám phaùp, Xin nhö thaät maø noùi, Phaùp tu haønh cuûa hoï. Trong aáy,

theá naøo laø ngöôøi hoïc? Theá naøo laø ngöôøi ñeám phaùp? Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát im laëng. Phaät hoûi nhö vaäy ba laàn, Xaù-lôïi-phaát ñeàu im laëng. Phaät muoán chæ baøy ñaàu moái cuûa nghóa lyù, môùi hoûi Xaù-lôïi-phaát: "Coù sanh chaêng?" Xaù-lôïi-phaát thöa: "Baïch Ñaïi ñöùc Theá Toân. Coù sanh". Coù sanh laø vì muoán dieät phaùp höõu vi coù sanh neân goïi laø ngöôøi hoïc. Do trí tueä ñöôïc phaùp voâ sanh, neân goïi laø ngöôøi ñeám phaùp. Kinh naøy neân noùi roäng ra trong aáy. Laïi nöõa, hoaëc höõu laäu, hoaëc voâ laäu, caùc thieàn ñònh chöa ñöôïc neân muoán ñöôïc, ñaõ ñöôïc muoán cho beàn saâu, neân caùc A-la-haùn ôû beân Phaät ñeå nghe phaùp. Laïi nöõa, vì vui hieän tieàn, nhö trong Nan-ñaø-ca noùi: "Vì ñôøi naøy ñöôïc vui neân nghe phaùp". Laïi nöõa, caùc A-la-haùn ôû beân Phaät nghe phaùp, taâm khoâng nhaøm chaùn, nhö trong kinh Tyø-loâ-ñeà-ca (Pilotikasutra) noùi: "Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tyø-loâ-ñeà-ca raèng: "Trong phaùp cuûa ta, ñöôïc nghe phaùp khoâng bieát nhaøm chaùn". Laïi nöõa, nhö Phaät Ñaïi sö maø coøn nhaát taâm ôû beân ñeä töû ñeå nghe hoï thuyeát phaùp. Do ñoù khoâng neân naïn raèng: "A-la-haùn, nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong, côù sao coøn nghe phaùp?" Ví nhö coù ngöôøi ñaõ no maø gaëp moùn aên ngon coøn aên nöõa, huoáng chi ngöôøi ñang ñoùi khaùt maø khoâng neân aên? Vì theá neân caùc A-la-haùn tuy nhöõng gì phaûi laøm ñaõ laøm xong, vaãn thöôøng ôû beân Phaät ñeå nghe phaùp. Laïi nöõa, Phaät truù trong phaùp giaûi thoaùt, caùc A-la-haùn cuõng truù trong phaùp giaûi thoaùt. Cuøng truù phaùp nhö nhau neân cuøng laøm quyeán thuoäc ñeå trang nghieâm. Nhö trong Kinh Chieân-ñaøn Thí duï noùi: "Röøng coù caây Chieân-ñaøn thì coù caây Y-lan vaây quanh, röøng coù caây Y-lan thì coù caây Chieân-ñaøn vaây quanh. Coù Chieân-ñaøn thì Chieân-ñaøn hoïp laïi thaønh röøng caây, coù Y-lan thì Y-lan thì hoïp laïi vaây quanh laãn nhau. Phaät vaø caùc A- la-haùn cuõng nhö vaäy. Phaät truù trong thieän phaùp giaûi thoaùt, caùc A-la-haùn cuõng truù trong thieän phaùp giaûi thoaùt. Cuøng truù phaùp nhö nhau neân cuøng laøm quyeán thuoäc ñeå trang nghieâm. Phaät coù ñaïi chuùng vaây quanh, nhö nuùi chuùa Tu-di coù möôøi nuùi baùu vaây quanh, nhö voi chuùa baïch höông coù voi baïch höông vaây quanh, nhö sö töû vöông coù chuùng sö töû vaây quanh. Phaät

cuõng nhö vaäy, Phaät laø phöôùc ñieàn voâ thöôïng cuûa theá gian, coïng truù vôùi caùc ñeä töû vaây quanh. KINH: Chæ tröø A-nan, ñang ôû Hoïc ñòa, ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn. LUAÄN: Hoûi: Côù sao noùi chæ tröø A-nan? Ñaùp: Caùc A-la-haùn ñöôïc taùn thaùn treân ñaây, A-nan khoâng ôû trong soá ñoù. Vì sao? Vì ñang ôû Hoïc ñòa, chöa lìa heát duïc. Hoûi: Ñaïi ñöùc A-nan laø vò Thaày thöù ba, laø vò töôùng laõnh veà Chaùnh phaùp cuûa ñaïi chuùng, töøng gieo gioáng Nieát-baøn qua voâ löôïng kieáp, thöôøng gaàn Phaät, gìn giöõ Phaùp taïng. Ñaïi ñöùc laø baäc lôïi caên nhö vaäy sao ñeán nay vaãn chöa lìa heát duïc, maø coøn laøm Hoïc nhaân? Ñaùp: Ñaïi ñöùc A-nan voán nguyeän nhö vaày: "Ta laø baäc nhaát trong chuùng ña vaên", laïi cuõng vì phaùp cuûa chö Phaät, caùc A-la-haùn ñaõ laøm xong nhöõng gì phaûi laøm, thì khoâng neân laøm ngöôøi cung caáp cuùng döôøng, vì caùc A-la-haùn ôû trong Phaät phaùp coù theå thaønh töïu vieäc lôùn, ñaõ phaù giaëc phieàn naõo, cuøng vôùi Phaät ngoài treân giöôøng giaûi thoaùt. Laïi nöõa, Tröôûng laõo A-nan, ñoái vôùi caùc

kinh thöôøng nghe, thoï trì, ñoïc tuïng thoâng lôïi, quaùn saùt neân trí tueä nhieàu maø söï nhieáp taâm ít. Hai thöù coâng ñöùc naøy phaûi baèng nhau, môùi coù theå ñöôïc laäu taän; vì leõ ñoù maø A-nan coøn laø vò Hoïc nhaân Tu-ñaø-hoaøn. Laïi nöõa, vì öa cung caáp cho Theá Toân, neân A-nan laøm ngöôøi cung caáp cho Phaät. A-nan laïi suy nghó nhö vaày: “Neáu ta sôùm thuû chöùng laäu taän, thì phaûi xa Theá Toân, khoâng coøn ñöôïc laøm ngöôøi cung caáp. Vì vaäy neân A-nan tuy coù theå chöùng ñaéc ñaïo quaû A-la-haùn maø töï cheá khoâng thuû chöùng. Laïi nöõa, xöù, thôøi, vaø ngöôøi chöa hôïp laïi. Ngaøn A-la-haùn coù khaû naêng kieát taäp Phaùp taïng chöa hoïp ôû nuùi Kyø-xaø-quaät, ñoù laø xöù. Thôøi maø Theá Toân qua ñi chöa ñeán vaø Tröôûng laõo Kyø-baø-töû chöa ôû ñoù (nhôø Kyø- baø-töû khuyeân A-nan môùi laäu taän); vì theá neân Tröôûng laõo A-nan laäu chöa saïch. Phaûi khi Theá Toân qua ñi, chuùng kieát taäp Phaùp taäp hôïp moät choã, vaø Kyø-baø-töû thuyeát phaùp cheâ traùch, khuyeân can, caû ba söï ñoù hôïp laïi thì A- nan môùi ñöôïc laäu taän. Laïi nöõa, Ñaïi ñöùc A-nan nhaøm chaùn theá phaùp ít, khoâng nhö ngöôøi khaùc, ñoù laø do A- nan ñôøi ñôøi ôû gioøng Vöông giaû, ñoan chaùnh voâ song, phöôùc ñöùc voâ löôïng, laø baø con gaàn vôùi Theá Toân, thöôøng haàu haï Phaät, aét coù yù nghó: “Ta haàu gaàn Phaät, bieát taïng Phaùp baûo, ñaïo phaùp laäu taän, ta khoâng sôï maát”; vì söï aáy maø khoâng aân caàn laém ñeán vieäc laäu taän. Hoûi: Teân Ñaïi ñöùc A-nan laø do nhaân duyeân naøo? Do nhaân duyeân ñôøi tröôùc, hay do cha meï ñaët, hay nöông theo nhaân duyeân maø ñaët? Ñaùp: Do nhaân duyeân ñôøi tröôùc, cuõng do cha meï ñaët, vaø cuõng nöông theo nhaân duyeân maø ñaët. Hoûi: Nhaân duyeân ñôøi tröôùc nhö theá naøo? Ñaùp: Thích-ca Vaên Phaät ñôøi tröôùc laø ngöôøi thôï laøm ngoùi teân laø Ñaïi- quang-minh (Prabhasa). Baáy giôø coù Phaät hieäu laø Thích-ca Vaên, ñeä töû teân laø Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn- lieân, A-nan. Phaät vaø ñeä töû cuøng ñi ñeán nhaø ngöôøi thôï laøm ngoùi nghæ moät ñeâm. Baáy giôø ngöôøi thôï ngoùi cuùng döôøng Phaät vaø Tyø-kheo taêng ba thöù: Chieáu coû, ñeøn vaø maät, roài phaùt nguyeän raèng: “Ñöông lai trong ñôøi naêm aùc, giaø, beänh, cheát, khoå naõo toâi seõ laøm Phaät cuõng hieäu laø Thích-ca Vaên nhö Phaät ngaøy nay. Ñeä töû toâi cuõng coù teân nhö ñeä töû Phaät ngaøy nay”. Do lôøi nguyeän cuûa Phaät nhö vaäy maø ñeä töû Ngaøi coù teân laø A-nan. Laïi nöõa, A-nan ñôøi ñôøi laäp nguyeän raèng: “Ta ôû trong chuùng ñeä töû ña vaên cuûa Phaät Thích-ca Vaên, nguyeän laø baäc nhaát vaø teân laø A-nan”. Laïi nöõa, A-nan ñôøi ñôøi nhaãn nhuïc, tröø saân haän, vì nhaân duyeân aáy, khi sanh ra tuaán tuù. Cha meï vì choã tuaán tuù laøm cho ai naáy ñeàu hoan hyû, neân ñaët teân laø A-nan. A-nan, Taàn dòch laø Hoan hyû. Ñoù laø teân do nhaân duyeân ñôøi tröôùc. Nhaân duyeân do cha meï ñaët teân nhö theá naøo? Xöa coù vua Nhaät Chuûng (gioøng maët trôøi) teân laø Sö-töû-hieáp

(Simhahanu). Vua coù boán ngöôøi con trai, ngöôøi con thöù nhaát teân laø Tònh-Phaïn (Sudhodana), thöù hai teân Baïch- phaïn (Suklodana), thöù ba teân Hoäc-phaïn (Pronodana), thöù tö teân Cam-loä- phaïn (Amrtodana) vaø moät ngöôøi con gaùi teân laø Cam-loä-vò (Amrtaørasa). Vua Tònh-Phaïn coù hai con trai laø Taát-ñaït-ña vaø Nan-ñaø. Vua Baïch-phaïn coù hai con trai laø Baït-ñeà vaø Ñeà-sa

(Bhadrika vaø Tisya). Vua Hoäc-Phaïn coù hai con trai laø Ñeà-baø-ñaït-ña vaø A-nan (Devadatta vaø Ananda). Vua Cam-loä-Phaïn coù hai con trai laø Ma-ha-nam vaø A-neâ-loâ-ñaäu (Mahana- man vaø Anirudha). Coâng chuùa Cam-loä-vò coù moät con trai teân Thi- baø-la (Danapala). Trong soá ñoù, Boà-taùt Taát-ñaït-ña, daàn daàn lôùn leân, boû ñòa vò Chuyeån luaân Thaùnh vöông, nöûa ñeâm xuaát gia, ñi ñeán nöôùc AÂu-laâu-tyø-la (Uruve- la) beân bôø soâng Ni-lieân- thuyeàn, tu khoå haïnh saùu naêm. Baáy giôø, vì thöông nhôù con neân vua Tònh-phaïn thöôøng sai söù ñi tìm, muoán bieát tin töùc con mình ñaéc ñaïo chaêng? Beänh hay cheát? Söù giaû trôû veà taâu vua: "Boà-taùt chæ coøn da boïc xöông gaân, thaân maïng raát suy vi; hoaëc nay, hoaëc mai, chaúng coøn bao laâu nöõa". Vua nghe noùi heát söùc saàu nhôù, chìm trong bieån öu naõo maø than: "Con ta ñaõ khoâng laøm Chuyeån luaân vöông, laïi khoâng ñöôïc laøm Phaät, sao laïi chæ chòu suy nhöôïc khoå sôû, khoâng ñöôïc chi caû, maø cheát!". Vua öu naõo nhö vaäy ñeán hoang mang, môø mòt, boái roái, beá taéc! Baáy giôø, Boà-taùt boû loái tu khoå haïnh, aên chaùo söõa traêm vò, thaân theå no ñuû, xuoáng soâng Ni-lieân-thuyeàn taém röûa xong, ñi ñeán döôùi coäi Boà-ñeà, ngoài toaø Kim-cang maø theà raèng: "Ta theà khoâng boû choã ngoài kieát giaø naøy cho ñeán khi thaønh ñaït Nhaát thieát trí, neáu khoâng ñaït ñöôïc Nhaát thieát trí, thì khoâng rôøi boû choã naøy". Baáy giôø Ma vöông daãn chuùng möôøi taùm vaïn öùc ñeán choã Boà-taùt, daùm quyeát hôn thua cuøng Boà-taùt. Boà-taùt duøng söùc trí tueä caû phaù Ma quaân. Ma khoâng hôn ñöôïc phaûi ruùt lui maø töï nghó: "Khoâng thaéng ñöôïc Boà-taùt thì haõy ñeán laøm khoå cha cuûa ngöôøi", lieàn ñeán choã vua Tònh-phaïn noùi doái raèng: "Con oâng vöøa cuoái ñeâm nay ñaõ qua ñôøi roài". Vua nghe lôøi aáy, sôï haõi teù treân giöôøng, nhö caù vuøi trong caùt noùng. Vua khoùc vaø noùi: A-di-ñaø (Ajita-A-tö-ñaø) noùi quaáy, Ñieàm laønh cuõng chaúng linh, Ñöôïc lôïi, tieáng thôm tho, Taát caû ñeàu chaúng coù. Baáy giôø thoï thaàn Boà-ñeà raát hoan hyû, caàm hoa trôøi Maïn-ñaø-la ñeán choã vua Tònh- phaïn noùi keä: Con ngaøi ñaõ ñaéc ñaïo, Ñaõ phaù tan chuùng Ma, Saùng nhö maët trôøi moïc, Soi thaáu caû möôøi phöông. Hoan hyû ñöôïc lôïi lôùn, Giaûi thoaùt heát thaûy khoå, Nay ñaõ chuyeån xe phaùp, Khoâng ñaâu khoâng thanh tònh. Vua noùi: "Tröôùc ñaây coù moät vò Trôøi ñeán noùi con ta ñaõ cheát, nay ngöôi ñeán noùi phaù hoaïi Ma quaân, ñaéc ñaïo, hai lôøi noùi traùi nhau, bieát ai ñaùng tín?" Thaàn caây laïi noùi: "Thaät khoâng voïng ngöõ. Vò Trôøi tröôùc noùi doái ñaõ cheát, ñoù laø Ma oâm loøng ganh tî neân ñeán gaây phieàn naõo. Ngaøy nay caùc vò Trôøi, Roàng vaø Thaàn ñem hoa höông cuùng döôøng, giaêng ñaày giöõa hö khoâng. Con Ngaøi thaân phoùng ra aùnh saùng chieáu khaép trôøi ñaát". Vua nghe lôøi aáy, côûi boû taát caû taâm öu saàu khoå naõo, noùi: "Con ta boû ngoâi Chuyeån luaân Thaùnh vöông, nay ñöôïc ngoâi Phaùp chuyeån luaân vöông, thaät ñöôïc ñaïi lôïi, chaúng maát maùt gì", neân loøng vua raát hoan hyû. Baáy giôø söù giaû cuûa Hoäc-phaïn vöông ñeán taâu cuøng Tònh-phaïn vöông: "Hoäc-phaïn vöông vöøa sanh ñöôïc con trai". Taâm cuûa vöông raát hoan hyû, noùi: "Ngaøy nay thaät laø ñaïi caùt, laø ngaøy hoan hyû". Vua noùi vôùi söù giaû raèng: "Ñöùa treû aáy neân ñaët teân laø A-nan", ñoù laø teân cha meï ñaët.

Nöông theo nhaân duyeân maø ñaët teân laø nhö theá naøo? Thaân hình cuûa A-nan tuaán tuù, thanh tònh, nhö taám göông saùng ñeïp, dung nhan töôùng maïo giaø hay treû, ñeïp hay xaáu ñeàu hieän caû trong thaân. Thaân aáy töôi saùng trong saïch, ngöôøi nöõ troâng thaáy, duïc taâm lieàn ñoäng, cho neân Phaät cho pheùp A-nan mang y che vai. Vì A-nan thöôøng khieán ngöôøi khaùc troâng thaáy thì taâm vaø maét ñeàu hoan hyû, cho neân goïi laø A-nan. Baáy giôø ngöôøi taïo luaän taùn raèng: Maët nhö traêng troøn saùng, Maét nhö hoa sen xanh, Nöôùc bieån caû Phaät phaùp, Chaûy vaøo taâm A-nan. Hay laøm taâm maét ngöôøi, Troâng thaáy taâm hoan hyû, Ai ñeán caàu thaáy Phaät, Hieän ñuû khoâng thieáu veû. Nhö vaäy A-nan tuy coù theå chöùng ñöôïc ñaïo quaû A-la-haùn, song vì ñeå cuùng döôøng Phaät, neân khoâng döùt heát laäu. Do coù ñaïi coâng ñöùc ñoù, tuy khoâng phaûi laø baäc Voâ hoïc maø ñöôïc ôû trong soá Voâ hoïc, tuy chöa ly duïc maø ôû trong soá ly duïc. Do vaäy neân trong soá naêm ngaøn, A-nan chöa phaûi laø A-la-haùn neân noùi “chæ tröø A-nan”. ----------o0o---------

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.